

Den röda tråden

Ett nytt förhållningssätt till entreprenörskap

MÅNGA UNGDOMAR I SKOLAN ÄR ENGAGERADE. Många barn är kreativa. Och många vuxna i skolan och i arbetslivet har erfarenheter att dela med sig. Det är bakgrunden till det nätverk som sedan våren 2004 arbetar med entreprenörskap i skolan med ekonomiskt stöd från Västra Götalandsregionen.

Hur kan entreprenörskap, i bemärkelsen att vara företagsam, bli ett naturligt inslag i skolan och arbetslivet?

Hur kan kreativa och företagsamma medborgare bli en aktiv bas för ett hållbart samhälle?

Dessa frågeställningar har varit vägledande för de lokala projekt som presenteras i den här skriften. Projekten ingår i ett regionalt nätverk som startades av Västra Götalandsregionen i början av 2004. Syftet med nätverket är att skapa ett positivt förhållningssätt till entreprenörskap genom att sprida goda exempel och visa på hur man i bred samverkan kan förändra attityder och stimulera nyskapande. I skriften berättar projektledarna och resurspersonerna som är knutna till projekten om hur de arbetar för att nå dessa mål och om sina erfarenheter hittills.

DE PROJEKT SOM INGÅR I DET REGIONALA NÄTVERKET ÄR

- **FÖRETAGSAMT LÄRANDE INOM SKOLAN I VÄSTRA SKARABORG. (TILLVÄXT SKARABORG)**
- **PERSONLIGT ENTREPRENÖRSKAP – ATT FORMA SIN EGEN FRAMTID. (FALKÖPING.NU)**
- **FRÅN NOLLAN TILL NIAN. (NAVET, SJUHÄRADS KOMMUNALFÖRBUND)**

Samtliga projekt och nätverket har ekonomiskt stöd av Nuteks nationella entreprenörskapsprogram och Västra Götalandsregionen genom det regionala tillväxtprogrammet "Det gemensamma Västra Götaland".

VÄSTRA GÖTALAND, MARS 2005

VILL DU VETA MER

Information om nätverket och vad Västra Götalandsregionen gör för att främja entreprenörskap finner du på regionens hemsida www.vgregion.se. Du kan också ta kontakt med **Marie Sjövall**, telefon 031-63 09 87 eller **Lave Thorell**, telefon 0521-27 58 63. De är Vä

FÖRETAGSAMT LÄRANDE INOM SKOLAN I VÄSTRA SKARABORG

- 4 KRISTINA ANDERBACK, TILLVÄXT SKARABORG
- 5 LINA ANDERSSON, VARA KOMMUN
- 6 ÅSA FOUGANHINE, LIDKÖPINGS KOMMUN
- 7 MIKAEL LUNDGREN, GÖTENE KOMMUN

PERSONLIGT ENTREPRENÖRSKAP – ATT FORMA SIN EGEN FRAMTID

- 8 SOLVEIG MATTSSON, SKÖVDE KOMMUN
- 9 GULLI HÅKANSON, FALKÖPINGS KOMMUN

NAVET – FRÅN NOLLAN TILL NIAN SJUHÄRAD

- 10 LOTTA JOHANSSON, BORÅS

FEM KOMMUNER I VÄSTRA SKARABORG – Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping och Vara – har inom projektet Företagsamt lärande, anställt var sin resursperson.* De ska arbeta för att få entreprenöriella aktiviteter att bli ett naturligt inslag i undervisningen samt utveckla samverkan mellan skola och näringsliv i västra Skaraborg.

– Det fanns en tydlig vilja hos alla aktörer att ta ett gemensamt grepp, för att få till stånd en röd tråd av entreprenörskap från åldrarna 6–66 år. Vi kallar det entreprenörscykeln, och vi vill att alla företagsamma människor ska fångas upp och erbjudas stimulans och stöd på vägen genom den, säger Kristina Anderback.

– När vi gjorde kartläggningen hittade vi några svaga områden, bland annat grundskolan. Flera av våra resurspersoner jobbar just där nu, för att få till stånd ett förändrat förhållningssätt hos lärare och rektorer gentemot nya metoder och arbetssätt i ett företagsamt lärande.

Vilka är resurspersonerna, och varför är de så viktiga?

– Jag hävdar att de är nödvändiga. Det är så pressat i skolan idag, så man måste ha någon som driver på och inspirerar. Och inte minst stöttar, så att lärarna och eleverna kommer igång. Någon som har referensramen, kompetensen och kan hålla ihop kontakter mellan politiker, förvaltningar och skolan. Några av dem är lärare, vilket kan vara

* Skara har precis kommit med i projektet, och har ännu inte en egen resursperson.

bra för acceptansen och legitimiteten. Andra kommer utifrån, och kan se på skolan med friska ögon.

Varför är det bra att jobba i nätverk kring de här frågorna?

– Det ger ett erfarenhetsutbyte som har lett till egen kompetensutveckling inom området. Att vi är många som jobbar mot samma mål ger en ökad kraft att driva processen för att införa ett företagsamt lärande i skolan. Det ger bättre förutsättningar för att synas och höras såväl mot beslutsfattare som mot media.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Kristina Anderback**, Tillväxt Skaraborg
Telefon: 0500-41 23 55, mobil: 0705-16 61 16
E-post: kristina.anderback@tillvaxtskaraborg.se

”Alla måste dra i samma riktning.”

– Vi började med att kalla samman alla aktörer från grundskolan till nyföretagarrådgivare. Det gav en kartläggning, en grund för samsyn och möjligheter till samordning. Det säger Kristina Anderback, verksamhetsledare på Tillväxt Skaraborg, en ideell förening som är ansvarig för genomförandet av det regionala tillväxtprogrammet i Skaraborg.

DET ÄR SKOLORNA I VARA KOMMUN som är Lina Anderssons arbetsfält. Hon beskriver sitt uppdrag så här:

– Upptäcka, uppfinna och utveckla. Det vill jag att eleverna ska göra mer i skolan. Vi vill att de ska bli *ta-sig-församma*, som vi uttrycker det. Med lite andra ord handlingskraftiga och initiativrika. Förutom att eleverna skall bli företagsamma vill vi att alla, men särskilt flickorna, ska bli mer intresserade av teknik och naturvetenskap.

Lina berättar att det finns många industriföretag i Varatrakten. En av hennes arbetsuppgifter är att ta reda på dem som finns, och bereda vägen för samarbete med skolan. Teknikföretagen och andra liknande branschorganisationer är givna aktörer för samverkan med skolan.

– Vi vill visa upp en bredd av yrken och företag. Och företagen tycker att det här är jättekul! De är ju stolta över sin verksamhet, och inser att eleverna är deras framtida kunder och anställda.

Ett sätt att gå tillväga med arbetet på skolorna är att hitta bra *tema-paket*. Detta sker utifrån de förutsättningar som finns på varje enskild skola: personalens sammansättning, inriktning, ekonomi, projekt, etcetera. Ett tema kan vara *luft*. Eleverna lär sig om luften på olika sätt: genom läraren, genom att *forska själva*, genom att bygga flygfarkoster och så även genom att besöka ett av de många ventilationsföretagen i trakten.

– Eleverna får då med sig att det man lär sig i skolan hänger ihop med verkligheten, med företag och försörjning. Idealet är att ett arbetslag jobbar tillsammans med temat, så att också de olika ämnena integreras, då hänger ju allt ihop ännu bättre!

Ett annat konkret exempel är livsmedelskedjan. Tema *mat-måbra* består av bland annat näringslära, kemi i köket, besök hos den lokala bonden, kvarnen, pizzerian och konditoriet.

– Egentligen är ju det här inget nytt, lärarna kan detta, men det behöver lyftas upp, synliggöras och spridas genom hela skolgången!

? VILL DU VETA MER

Kontakta: **Lina Andersson**, Företagsamt lärande inom skolan i västra Skaraborg, Vara Kommun
Telefon: 0512-311 54, mobil: 0702-06 39 30
E-post: lina.andersson@vara.se

”Upptäcka, uppfinna och utveckla.”

Lina Andersson är en av resurspersonerna i Företagsamt lärande inom skolan i västra Skaraborg. – Men kalla mig gärna ”eldsjäl”, säger hon leende, det är det jag är anställd som.

HON SÄGER ATT HON BER OM 30 minuter hos arbetslagsledaren och rektorn. Det räcker oftast inte, men på den tiden hinner Åsa Fouganthine säga en hel del. Sedan blir hon många gånger kvar en stund till. För då kommer de själva igång med att berätta vad de gör.

– På så vis blir det ett utbyte och jag får grepp om vad som faktiskt sker på det här området runtomkring i kommunen. Många jobbar redan bra, många har en del kvar.

För Åsas egen del började det 2002, då hon ombads göra en undersökning av samarbetet mellan skola och näringsliv och hur skolorna jobbade med naturvetenskap och teknik. Resultatet var nedslående, men istället för att deppa så tog man tag i saken och gick med i NOT-projektet* som var ett femårigt projekt mellan 1998–2003 som Myndigheten för skolutveckling och Högskoleverket drev, på regeringens uppdrag. Syftet var att öka intresset för naturvetenskap och teknik. I dag heter verksamheten som Åsa arbetar med *NOT med företagsamt lärande*.

– Vi ville bygga på NOT-konceptet som redan var känt hos lärare och andra i skolan, det var en pedagogisk finess i det. Nu har vi tagit avstamp i NOT och lagt till en del andra bitar.

Åsa samarbetar också med verksamheter som Handslaget, UF, Snilleblixtarna. Relationerna med det lokala näringslivet är under uppbyggnad. Vänermuseet är en annan partner

* NOT står för Naturvetenskap och teknik-projektet.

för samverkan och man har bland annat ordnat fortbildning för lärare på tema: *Experiment som metod* utifrån en Tom Tits-utställning.

– Det var mycket uppskattat. En annan fortbildning jag gärna nämner är en nystartad fempoängs högskolekurs som heter *Teknik och kreativitet med färg och form*. Den ges som uppdragsutbildning med Högskolan i Trollhättan/Uddevalla som anordnare. Målgruppen är pedagoger för de lägre åldrarna.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Åsa Fouganthine**, Barn och Skola, Lidköpings kommun
Telefon: 0510-77 05 17, mobil: 0706-88 02 02
E-post: lbsasfo@lidkoping.se

”Vardagsnära pedagogik med natur och teknik som inslag”

– I Lidköping har vi tagit skolgreppet. Snart har jag varit ute på alla 26 enheter i kommunen och lobbade, säger Åsa Fouganthine, natur- och teknikutvecklare och samordnare i kommunen.

– **MIN FASTA ÖVERTYGELSE ÄR** att det inte är lönt att skapa ett antal enskilda aktiviteter om det inte finns en planering och en röd tråd för vad man vill åstadkomma. Vi börjar redan i förskolan med en pedagogik som vi kallar *från ax till limpa*. Barnen följer en utvecklingslinje, från lantbruket och besök på lantgårdar och hela vägen till att produkterna hamnar i hemmet. Här finns helheten redan från början.

Ledordet i förskolan och upp till år tre är *kreativitet*, det vill säga kreativa idéer som utförs i skapande aktiviteter. I år fyra till sex lägger man till reflektion och snilleblixmetodik i sju steg genom att uppmuntra barnens idéer på ett systematiskt vis. I år sju upp till gymnasiet handlar det om att *möjliggöra* på vägen till en egen försörjning.

– Visst, det finns hinder på vägen, men det går att göra möjligheter av problem. Det finns förvisso 10 hinder på 400 meter häck, men det är liksom det som är poängen.

Ett tungt argument i kursändringen är det beslut som nu tagits om en förändrad studie- och yrkesvägledningsverksamhet. De fyra studie- och yrkesvägledarna i kommunen får ett förändrat innehåll i sina tjänster och ska arbeta bredare nu än förr. Bland annat ska de ha koll på vad som sker redan i förskolan för att veta vad som har hänt barnen på deras väg genom utbildningssystemet.

Yrkeslivsmässan som anordnas årligen stärker samarbetet mellan skola och det omkringliggande arbetslivet. Mässan

syftar också till att ge elever och skolpersonalen kunskap, vägledning och kompetens om arbetslivet och elevens framtida studiemöjligheter.

– Mässan i fjol var en succé och lade grunden för ett gott samarbete med Götenes näringslivsförening. Företagen börjar även öppna upp för att ta emot besök av förskolan och de lägre åldrarna nu, vilket är mycket glädjande, säger Mikael Lundgren.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Mikael Lundgren**, Götene kommun
Telefon: 0511-34 62 83, mobil: 0738-13 91 37
E-post: mikael.lundgren@gotene.se

”Entreprenöriellt tänkande i utbildningen kräver att värderingar byggs in.”

I Götene finns en av landets få yrkeslivspedagoger. Mikael Lundgrens nyckelroll handlar om att driva på ett helhetsperspektiv och idag byggs en medveten verksamhet med många olika inslag. Bland annat finns beslut på en helt ny studie- och yrkesvägledning i kommunen.

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDARE ÄR nyckelpersoner när elever ska vägledas till att bli mer entreprenöriella och företagsamma i vid bemärkelse. Solveig Mattsson är själv studie- och yrkesvägledare och jobbar just nu som resursperson med att utveckla sitt gebit i hela Skövde kommun. Här utgår man från de befintliga strukturerna och jobbar utifrån de organisatoriska förutsättningar som finns.

– Vi utvecklar genom att samordna, kan man säga. Bygger nätverk mellan studie- och yrkesvägledare på grundskolan, gymnasiet och komvux. Även friskolor och högskolan kommer med framöver. Några träffar har redan gått av stapeln och varit mycket uppskattade.

Lösningssökande förhållningssätt är en metod man pratar om just nu. Det innebär att lära sig mer om hur man plockar fram det positiva inom varje individ. Solveigs egen hjärtefråga är utvecklingssamtalet; hur det kan få en coachande funktion och ge lärarna ett verktyg för att se och uppmärksamma elevernas företagsamhet, kreativitet, motivation och initiativkraft. Allt för att stärka deras självförtroende och självkänsla.

ANNAT SOM PÅGÅR ÄR

- Samarbeta med genuspedagogen Christina Nettelbladh Malm för att stärka flickorna i synnerhet och medvetandegöra eleverna i allmänhet om könsrollernas betydelse för yrkesvalet.
- Tjejpunkten – ett arrangemang som årligen anordnas för alla tjejer som går näst sista årskursen i grundskolan i Skövde kommun. Dagen anordnas av elevernas ett år äldre kamrater. Bland programpunkterna senast var socionomen Mia Börjesson, som föreläste under rubriken "I huvudet på en tonårstjej".
- Presentation av "osynliga" branscher och yrken, sådana som eleverna inte tänker på, till exempel skogen, Apoteket, industrin, militär, polis, vård och omsorg.
- Förändringar av praon, försök att hitta platser där det brukar vara svårt, till exempel inom elbranschen, som är en framtidsbransch.
- En föreläsningsserie för lärarna om pedagogiskt entreprenörskap och om omvärldsanalys, till exempel.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Solveig Mattsson**, Skövde kommun
Telefon: 0500-46 16 07, mobil: 0703-53 31 44
E-post: solveig.mattsson@skovde.se

”Vill utveckla utvecklingssamtalet.”

Självförtroende. Coaching. Samverkan. Tre av ledorden i Skövdes del av projektet ”Det personliga entreprenörskapet”.

GULLI HÅKANSON ÄR PROJEKTLEDARE i Falköpings kommun. Bakom projektet Personligt entreprenörskap, Skapa, står Falköping NU – en ekonomisk förening samägdd av näringsliv, kommun, föreningar och privatpersoner, Barn- och utbildningsförvaltningen och Kompetens- och arbetslivsförvaltningen. Vägledningscentret är det mest påtagliga resultatet i Gullis verksamhet för närvarande.

– Till hösten är vi igång! Centret kommer att ligga på samma plats som vårt lärcenter och sortera under Kompetens- och arbetslivsförvaltningen. Våra vägledare ska jobba med individerna hela vägen genom skolgången, och även därefter om det behövs. Detta är inte så vanligt, men förordas i bland annat en statlig utredning som ligger till grund för vår förändring.

Just nu formas arbetsgruppen, fem studie- och yrkesvägledare och en koordinator ska jobba på centret. De ska ha det övergripande ansvaret för vägledning och information i hela kommunen. En annan viktig uppgift är att handleda den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. De ska vara väl insatta i de krav som omvärlden och yrkeslivet ställer och kommer att ställa på medborgarna.

– Det är en kvalitetssäkring i och med att alla får samma information. Vi renodlar också studie- och yrkesvägledarnas roller; de ska hålla i det professionella vägledningssamtalet och i omvärldsbevakningen.

Praon lyfts bort från deras arbetsuppgifter och kommer att vara samordnad med undervisningen på ett annat sätt än vad som gäller i dag. Den blir grupporienterad och mer strukturerad och tar sin början med besök i offentlig förvaltning i år åtta, för att sedan utvecklas i år nio. Då ingår även gymnasiebesök i två dagar under två veckor.

Lärarnas mentorskap ska stärkas i och med att varje lärare tar ett tydligt ansvar för att vägleda eleverna mot framtida yrkesval. Gulli samarbetar med två lärare i projektet: Andreas Widlund och Lilian Odh. De två har kvar delar av sina tjänster i skolan och bidrar på så sätt med förankringen av kursändringen.

– Det är väldigt bra. De kommer från olika delar av skolan och att de själva är lärare bidrar till legitimiteten. Vad vi vill är ju att förändra förhållningssätt och metoder på längre sikt genom att koppla till det som redan finns.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Gulli Håkanson**, projektledare Barn- och utbildningsförvaltningen, Falköpings kommun
 Telefon: 0515-857 97, mobil: 0703-75 88 53
 E-post: gulli.hakanson@falkoping.se

”Ett vägledningscenter inrättas.”

Personligt entreprenörskap är att forma sin egen framtid. Med de stolta orden samordnas nu vägledningfunktionen i Falköping i riktning mot fler företagsamma individer i kommunen.

ELEVERNA ÄR ANDÄKTIGA TILL EN början, men kommer snart igång med kommentarer. Här är det upplevelsepedagogik som gäller med samtalen och mötet i centrum. Verksamheten får just nu mycket uppmärksamhet, både nationellt och internationellt. Många vill komma på besök, se med egna ögon och uppleva den säregna blandningen av naturvetenskap och teknik med humanism och samhällsvetenskap som Navet utgör. Just nu har man en filial i Norge, matematikprogrammet Bagdad, som turnerar runt där.

Lotta Johansson är verksamhetsledare på Navet. Hon beskriver deras vinnande koncept så här:

– Jag tror att det är bra att vi är lite respektlösa gentemot våra ämnen och vårt innehåll. Vi vet vad vi kan, och det är mycket. Men framför allt kan vi tänka. Och vi tänker och funderar. Det vill vi att alla som kommer hit ska göra också. Och alla ska känna sig smarta.

Lotta Johansson menar att Navet bygger på att vi alla ska känna oss delaktiga i teknikutvecklingen. Det är inget som bara sker, där borta, någon annanstans.

– Jaget måste sättas i centrum, jag måste bottna i mig själv för att kunskap ska uppnås. Därför blir det för många inte tillräckligt att bara läsa i en bok för att man ska intressera sig för naturvetenskap och teknik. Det ska till mer; bilder, förenklingar, upplevelser, förklarar Lotta.

Hon berättar om ett projekt på tema entreprenörskap och

det hållbara samhället som man är mitt uppe i. Istället för att alla ska bli uppfinnare och ”hitta på någon oftast onödig pryl som man kan kränga” så bytte man ut ordet *uppfinnare* mot *utvecklare*. Temat för projektet är *Drömmen om att flyga*. Här är både elever, lärare och föräldrar inblandade. Först kommer lärarna till Navet och förarbetar, sedan kommer eleverna och får saker och ting att flyga och därefter kommer föräldrarna och gör samma sak som barnen gjort. Eleverna får med sig en låda med material som man kan använda i skolan för att gå vidare i temat. En stor avslutning hålls sedan på Viareds flygfält, ett *event* kallar Lotta det och 500 personer får då drakar och luftballonger att gå i luften.

– Grundtanken är att alla ska känna sig som utvecklare. Vi är del av en ständig evolution, och teknik och naturvetenskap är ju till för att underlätta livet. Ju mer involverade vi blir, desto mer kan vi styra utvecklingen.

VILL DU VETA MER

Kontakta: **Lotta Johansson**, Navet, Borås
Telefon: 033-35 33 96, mobil: 0708-84 94 69
E-post: lotta.johansson@navet.com

”Insikt, lust och nyfikenhet.”

På Navet sjuder det av liv. En professor försöker tillverka en människa av kol och vatten, men äggcellen sätter honom på plats och talar om hur det egentligen går till.

**NAVET – SJUHÄRADSBYGDENS NATURVETENSKAPLIGA OCH
TEKNISKA CENTRUM**

PRODUKTION: Agadem AB

TEXTER: Maria Löfstedt

GRAFISK FORM: Johanna Åkerberg

OMSLAGSFOTO: Navet

TRYCK: Cela Grafiska AB, Vänersborg, 2005

ENTREPRENÖRSKAP TAR SIG MÅNGA OLIKA UTTRYCK som går långt utöver att starta och driva företag. Det handlar om att få fler att företa sig något, att bli mer företagsamma. För i företagsamheten finns kraften att skapa något nytt, att omsätta en idé i praktisk handling. Det kan vara ett affärsprojekt, men det kan också ha att göra med kultur, folkrörelser eller någon annan idéburen verksamhet som kräver en entreprenör för att bli verklighet.

På senhösten 2004 samlades nätverket "Entreprenörskap i Västra Götaland" till en Framtidsverkstad. Under två dagar bollades idéer och förslag och man enades om ett handlingsprogram för det fortsatta arbetet. **Den röda tråden** kom att bli ett samlande begrepp för strävan att integrera entreprenörskapet i hela skolan, från förskolan till gymnasiet och in i högskolan.

För att den röda tråden ska bli synlig krävs en omfattande opinionsbildning bland elever, lärare, lärarutbildare, skolledare, politiker och föräldrar. Det behövs också kanaler för erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring. Det görs så många bra saker på så många ställen – nu gäller det att sprida dessa resultat och erfarenheter. Att förmedla fakta och inspirera andra att ta vid.

Den här broschyren är ett bidrag till detta, med exempel från Västra Götaland.

Det regionala nätverket "Entreprenörskap i Västra Götaland" finansieras av Västra Götalandsregionen och Nutek medan de lokala delprojekten finansieras av kommunerna och Västra Götalandsregionen.

